

[Knud Hertling.]

kring den hidtil førte politik i Grønland er aldeles blottet for sprængstof.

Det, man kan bebrejde ministeren, er vel nærmest det, at han serverer en helt igennem fortællende redegørelse, at han så totalt undlader at tage stilling til de mange konfliktsituationer, som de sidste 20 års udvikling har ført med sig. Det var vel ikke for meget at forvente, at ministeren havde fremdraget bare nogle af de vigtigste konfliktsituationer, analyseret dem og forsøgt at tage stilling til dem. Denne undladelse gør, at man ikke rigtig føler at være blevet indviet i de mange problemer, der indeholder mulighed for konfrontation.

Under den alt i alt meget grå og deprimerende omtale af erhvervsforholdene nævner ministeren det stærkt voksende underskud, der har været i den kgl. grønlandske handelsproduktionsregnskaber siden 1965, et underskud, som var på ca. 20 mill. kr. sidste år. Som årsag hertil anføres nedadgående priser, faldende fangstmængder og voksende produktionsomkostninger.

Netop i forbindelse med en sådan oplysning ville det have været meget, meget velgørende, om ministeren havde analyseret de tre faktors betydning for det ringere udbytte hver for sig: Hvad dækker f. eks. udtrykket voksende produktionsomkostninger? Det kunne have været rart at høre ministeren konstatere, at det er vore produktionsanlægs meget store generalomkostninger og ikke mindst herunder de alt, alt for store omkostninger til afskrivning, som er hovedårsagen til miseren.

De meget store generalomkostninger er jo imidlertid også et udtryk for andet og mere end omkostningsstørrelsen. Disse tal fortæller os nemlig samtidig om de fejl, der er begået ved påbegyndelsen af erhvervsopbygningen i Grønland. Ansvar for disse fejl påhviler først og fremmest os politikere, idet de danske og grønlandske myndigheder umiddelbart før og efter 1960 og i særdeleshed efter 1964 har befundet sig i en politisk bestemt tvangssituation. Netop på dette

tidspunkt fornyede man det politiske krav om, at lønningerne i Grønland skulle hvile på den grønlandske produktivitet. Lønningerne var små, levedoden ringe, og dette forhold skulle hurtigst muligt afhjælpes, men hvordan? Jo, grundlaget skulle være Grønlands egen produktivitet, og altså måtte man gå i gang med udbygningen af produktionskapaciteten, der på dette tidspunkt var meget ringe. Der var da ikke andet at gøre end at bygge meget store fabrikker, idet man så håbede på en hurtig vækst i produktionen.

Vi ved i dag, at dette håb er bristet. Produktionen er ikke blevet større, men det er underskuddet. Det er ikke nogen rar situation at være i for den grønlandske befolkning, for hvem bryder sig om at være det led i samfundsmaskineriet, som er tabgivende? Man føler sig belastet, følelsen af at være nederlagets mænd forstærkes.

Hvis man ikke havde fremsat dette politiske krav lige på dette tidspunkt, ville man have givet os længere tid til erhvervsudviklingen, der så måske kunne have været klaret på en anden måde, f. eks. gennem en roligere udvikling med små overskuelige virksomheder, som efterhånden betalte sig, og som så blev udvidet, betalte sig, blev udvidet igen, osv. En sådan udvikling ville have været ulige sundere for hele det grønlandske samfund. Men nu lever vi altså med denne fejltagelse og skal lære at leve med den, forsøge at få det bedste ud af den, forsøge på opretning af denne fejl, og jeg er enig i kuren: det havgående fiskeri skal opbæres.

I sin omtale af de privates deltagelse i det grønlandske erhvervsliv anfører ministeren, at langt den mest betydningsfulde del af den private aktivitet udøves af tilvandrede danske, og at det må erkendes, at grønlændere endnu har meget vanskeligt ved at konkurrere med disse.

Se, det var en meget, meget interessant oplysning. Her ligger masser af konfliktstof; og man afventer med spænding, hvad ministeren så ville gøre ved problemet. Men også her kryber ministeren uden om dette kon-